

TURNIANSKY HRAD

Gabriela Nagyová

OBSAH

Úvodom	
História	1
Občianske združenie	11
Legendy	15
Turniansky hradný vrch	23
Flóra a fauna	26
Turistika	31
Hrad – predaj	34
Kuriozity	35
Webové stránky	36
Menný register	37
Použitá literatúra	39
Obrazová príloha	40

TURNIANSKY HRAD

Regionálna bibliografia

Gabriela Nagyová

Verejná knižnica Jána Bocatia Košice
2005

ISBN 80 - 88687 - 23 – 3

ÚVODOM

Každému, kto prechádza po ceste smerujúcej z Košíc do Rožňavy, určite neuniknú zrúcaniny hradu, ktorý sa kedysi hrdo týčil na výbežku Zádielskej planiny nad obcou Turňa nad Bodvou.

Tieto romantické ruiny niekedy majestátneho kamenného hradu sú pre niekoho iba jednou z historických pamiatok, výletným miestom, skadiaľ sa mu naskytne nádherný výhľad na okolie. Môže rozjímať nad jeho históriou, nad spôsobom života, aký tu vtedajší majitelia viedli. Môže obdivovať prírodu, sledovať vznešený let dravých vtákov nad údolím, trošku sa utíšiť a preniesť sa v myšlienkach o niekoľko storočí späť...

Pre mňa však majú tieto ruiny zvláštne čaro. Pri pohľade na ne sa mi totiž vybaví obrázky z môjho detstva – ako sme sa v lete kúpali v nefalšovanom rybníku, ako sme chodili na „majer“ po ešte teplé mliečko, ako sme sa prehánali alejou rozkvitnutých agátov. Zo všetkého najradšej však spomínam na časté výlety na hrad, kde sme zbierali snežienky, prvosienky, dotýkali sme sa chladného kameňa jeho múrov a bolo pre nás samozrejmé, že ten hrad je tu, je náš.

To, že tie ruiny skrývajú svoje tajomstvá, som tušila. Kde – tu som počula od svojich rodičov o hradných pánoch, grófoch, o tureckých nájazdoch, legendách, ktorými sú opradené múry hradu i blízkej Zádielskej doliny.

S radosťou a s nadšením som prijala výzvu spracovať bibliografiu o Turnianskom hrade. Avšak nadšenie vystriedali obavy z toho, či o ňom nájdem dostatok záznamov. To som ešte netušila, koľko zaujímavých osobností stretnem počas môjho „pátrania.“

Zaujali ma hlavne mnohí intelektuáli, ktorí sa či už na prelome 19. storočia alebo začiatkom 20. storočia združovali v turistických spolkoch a objavovali historické pamätihodnosti i prírodné krásy nášho okolia. Boli medzi nimi verejní činitelia, bankovní úradníci, obchodníci, kníhkupci. Spomedzi nich by som chcela spomenúť košického rodáka Dr. Józsefa Móricza (1880-1940), ktorý ako všestranná osobnosť, popri svojej váženej sudcovskej činnosti, zhromaždil okolo seba skupinu milovníkov prírody, ktorí chodili na výlety do blízkeho okolia Košíc. Taktiež mu učarili legendy, ktoré sa viažu k Turnianskemu hradu i k Zádielskej doline. Zozbieral ich a zaznamenal priamo od starých obyvateľov Zádielu.

Ale ani súčasníci neostali svojim predchodcom nič dlžní. Ak zalistujete v bibliografii, dozviete sa aj o občianskom združení, ktoré vzniklo na záchranu ruín hradu, o prírodných zaujímavostiach, začítate sa do legendy o Kristíne Bebekovej a dozviete sa aj o rôznych kuriozitách.

Bibliografia je rozdelená tematicky. Záznamy sú radené chronologicky, doplnené sú stručnou anotáciou. Niektoré z nich obsahujú v pravom hornom rohu signatúru knižnice, vo fonde ktorej sa informačný prameň nachádza (Rz

a iné – Verejná knižnica Jána Bocatia Košice, ŠVK K – Štátna vedecká knižnica Košice). Pre lepšiu orientáciu je bibliografia doplnená menným registrom.

Myslela som si, že Turniansky hrad dôverne poznám. Musím sa však priznať, že až teraz, pri spracovaní bibliografie, mi jeho kamenné múry odkryli časť svojich tajomstiev. Už sa na nich nepozerám ako na niečo chladné, bez života.

Vypínajú sa na tom svojom kopci a pozývajú nás. Dúfam, že ani vy neodoláte, po ceste autom odbočíte doprava a zaparkujete pod hradom.

Bud' te vítaní !

Gabriela Nagyová

**Zrúcanina Turnianskeho hradu - krajinomal'ba Thomasa Endera (1793-1875)
v Knižnici Maďarskej akadémie vied v Budapešti.**

(Ceruza, akvarel, papier, 298 x 468 mm. Označené uprostred dole: Ender; nápis vl'.d.: 61;
uprostred dole: Ruine Torna. Nápis na podkladovom kartóne vl'.d.: Torna romjai, MTA
Könyvtára, Kézirattár, Ms 4409/100)

HISTÓRIA

Zrúcanina hradu so zvyškami gotického vnútorného hradu, paláca a vonkajšieho renesančného opevnenia s okrúhlymi delovými baštami sa nachádza nad obcou Turňa nad Bodvou.

Hrad bol postavený na krasovom kopci vybiehajúcom zo Zádielskej planiny, na trase historickej cesty vedúcej z Gemera na Spiš. Vznikol pravdepodobne v prvej polovici 13. storočia, kedy ho kráľ Belo IV. daroval šarišskému grófovi Tekusovi, od ktorého sa dostal do rúk ďalších majiteľov. Tí už začali používať predikát de Thorna – Tornay. V tomto období vznikol aj Turniansky komitát, rozlohou najmenší v celom Uhorsku.

V roku 1357 kráľ Ľudovít I. Veľký povolil výstavbu hradu synom Jána de Thorna a to Ladislavovi, Egidovi a Jánovi. Nie je známe, či išlo o novostavbu, alebo o obnovu a prestavbu už existujúceho hradu, ktorý mohol vzniknúť po zrušení pôvodného kráľovského dvorca.

Obec, ktorá bola dovtedy kráľovským majetkom, sa stala strediskom hradného panstva.

Keď v roku 1406 zomrel posledný z rodu Tornayovcov, hrad sa dostal do rúk kráľa Žigmunda. V roku 1409 ho vymenil s Pavlom Bešeňom z Ezdegu a Štefanom Šafárom z Branča za hrad Kőkaporca. Pavol Bešeň zomrel v roku 1436 a majetok získal Štefan Šafár. Jeho syn Silvester opäť oživil predikát de Thorna.

Okolo roku 1448 Jiskrove vojská sa zmocnili Turne, hrad obsadili a pustošili ho až do roku 1457.

Dodnes neznámym spôsobom sa potom stal majiteľom hradu ostrihomský arcibiskup, ktorý s Henrichom Schopom ho v roku 1476 predal spišskému magnátovi Imrichovi Zápoľskému. Jeho manželkou bola Uršula Bebeková. Tak sa dostal hrad do vzťahu k Bebekovcom, ktorým právo vlastníť hrad prináležalo ešte skoro jedno storočie.

Neskôr sa hradné panstvo znova stalo kráľovským majetkom. Kráľ Ferdinand I. ho podaroval Gašparovi Horváthovi, ktorého vdova ho v roku 1559 predala Gašparovi Magócsimu.

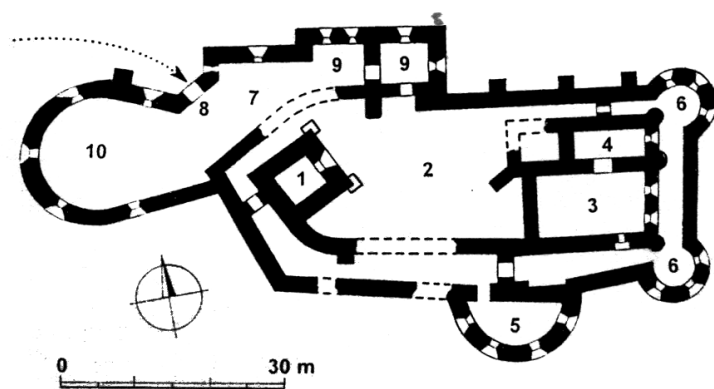
V roku 1611, po vymretí mužského pokolenia tejto rodiny, stal sa majetkom Anny a Barbory Móriczovej. Barbora sa vydala za Mikuláša Keglevicsa, ktorý neskôr dostal grófsky titul, tým hrad aj hradné panstvo prešlo do vlastníctva rodiny Keglevicsov.

Avšak hrad trpel neustálymi vnútropolitickými nepokojmi. Turecké nebezpečenstvo si v polovici 16. storočia vyžiadalo výstavbu nových opevnení. Hrad totiž patril k pohraničným hradom protitureckej pevnostnej sústavy. Napriek veľkej renesančnej prestavbe v roku 1652 hrad Turci dobyli, vypálili okolie, ako aj samotnú Turňu.

Zvláštne bolo to, že v tom čase Habsburgovci s Turkami žiadnu vojnu neviedli.

Počas Thökolyho stavovského povstania dal opevnenia hradu v roku 1685 cisársky generál Schultz zbúrať, aby sa už nikdy nestal útočiskom povstalcov. Obývatel'né časti definitívne zanikli, keď v roku 1848 nepozornosťou vojakov, ktorí tu boli ubytovaní, vznikol požiar.

O sto rokov neskôr, keď tadiaľto prechádzal front druhej svetovej vojny, dostali zvyšky hradu zabráť od nemeckého delostrelectva. Odvtedy je hrad v ruinách.

Turniansky hrad:

1 - hranolová veža; 2 - vnútorný hrad; 3 - palác; 4 - predpokladaná kaplnka; 5 - delová bašta; 6 - nárožné bašty vonkajšieho opevnenia; 7 - predhradie; 8 - vstupná brána; 9 - stajne, čeladník a ubytovne hradnej posádky; 10 - delová bašta vysunutá proti prístupovej ceste

Nešpor, Jaroslav: Sprievodca po slovenských hradoch. Banská Bystrica, AB ART press 2004, s.139.

1

MIŠKOVSKÝ, Viktor

Honi erődeink ismertetéséhez. [K poznaniu pevností našej vlasti]. A Tornai vár és annak alaprajza. [Turniansky hrad a jeho pôdorys]. - Fot.1. In: Archeológiai Közlemények, IX. - (1873), s. 26-29.

Autor Turniansky hrad zameral a vyhodnotil.

2

CZOBOR, Béla

Magyarország középkori várai. [Stredoveké hrady Uhorska] / Béla Czobor. In: Századok. - Roč. 11, (1877), s. 710-714.

Známy historik umenia v štúdiu o stredovekých hradoch venoval Turnianskemu hradu zvláštnú pozornosť. Vychádzal však z pôdorysu a popisu Viktora Miškovského.

JANOTA, Ľudovít

Hrad Turňa / Ľudovít Janota. In: Slovenské hrady. Diel tretí. - Bratislava-Praha : Sväz slovenského študenta, 1935. - s. 224-229.

História Turnianskeho hradu, majitelia, povest' o Kristíne Bebekovej.

3a

Rz 5974

POGRÁNYI – NAGY, Félix

Keressük fel régi várainkat. Torna vára. [Vyhľadajme naše staré hrady. Turniansky hrad] / Félix Pogrányi – Nagy. In: A Kárpátok. Turistik, Alpinizmus, Wintersport. – Roč. 9, č. 5-8 (1935), s. 22-29.

Štúdia uvádza podrobný prehľad majiteľov hradu a hradného panstva od začiatku 15. storočia až po jeho zánik. Zachytáva súdne spory o dedičstvo, nároky jednotlivých dedičov na majetok, ktoré boli niekedy aj neoprávnené.

4

Rz 30

POLLA, Belo - VINDIŠ, Imrich

Abov - Turňa / Belo Polla, Imrich Vindiš. In: Východoslovenské hrady a kaštiele. - Martin : Vydavateľstvo Osveta, 1956. - s. 60-73.

História Turnianskeho hradu a kaštieľa v Turni nad Bodvou.

5

Sz 5861

FIALOVÁ, Hilda - FIALA, Andrej

Hrad Turňa / Hilda Fialová, Andrej Fiala. In: Hrady na Slovensku. - Bratislava : Obzor, 1966. - nestr.

Krátka história hradu, náčrt pôdorysu hradu.

6

Rz 1652

KONČEK, Emil

Turňa nad Bodvou / Emil Konček. In: Pamiatky Východoslovenského kraja v štátnych zoznamoch. - Košice : Východoslovenské vydavateľstvo, 1966. - s. 42 - 43.

Krátka história Turnianskeho hradu.

POLLA, Belo - VINDIŠ, Imrich

Abov - Turňa / Belo Polla, Imrich Vindiš. In: Východoslovenské hrady a kaštiele. - Košice : Východoslovenské vydavateľstvo, 1966. - s. 68 - 79.

História Turnianskeho hradu, nákres pôdorysu hradu.

Turňa nad Bodvou (Torna)

Turňa nad Bodvou (Torna). In: Barangolás a košicei járásban. [Potulky po košickom okrese]. Segédanyag a honismereti körök számára [Pomôcka pre vlastivedné krúžky]. - Bratislava : Osvetový ústav, 1967. - s. 28-29.

O histórii Turnianskeho hradu.

SOKOLSKÝ, Bartolomej

Turniansky hrad. Listujeme v kronike / Bartolomej Sokolský. In: Zora východu. - Roč. 10, č. 29 (16.07.1969), s. 4.

Začiatok histórie Turnianskeho hradu, Turnianskej stolice.

SOKOLSKÝ, Bartolomej

Turniansky hrad. Listujeme v kronike / Bartolomej Sokolský. In: Zora východu. - Roč. 10, č. 30 (23.07.1969), s. 4.

Zánik Turnianskeho hradu, historické udalosti Turnianskej stolice a zo života Turne nad Bodvou.

SOKOLSKÝ, Bartolomej

Turniansky hrad. Listujeme v kronike. (Dokončenie) / Bartolomej Sokolský.

In: Zora východu. - Roč. 10, č. 31 (30.07.1969), s. 4.

Koniec Turnianskej stolice, začiatok úpadku hradného panstva.

Turňa nad Bodvou (Košice)

Turňa nad Bodvou (Košice). - Obr.1. In: Súpis pamiatok na Slovensku. Zv. 3. - Bratislava : Obzor, 1969. - s. 338-340.

Z histórie obce, hradu, kaštieľa a rímsko - katolíckeho kostola.

KOVALČÍK, J.

Turňa. (Z histórie hradov) / J. Kovalčík. In: Smer. - (27.11.1970), s. 16.

PISOŇ, Štefan

Turniansky hrad v Turni nad Bodvou / Štefan Pisoň. In: Hrady, zámky a kaštiele na Slovensku. - (1973). - Martin : Osveta, s. 339-340.

Krátka história Turnianskeho hradu.

Utazzunk

Utazzunk együtt. [Cestujme spolu]. - Obr.4. In: Barátnő. - č. 7 (1978), s. 16-17.

V rámci VI. súťažnej skupiny otázok informácie o.i. o Turnianskom hrade.

IČO, T.

Turniansky hrad. Pamiatky nášho okresu / T. Ičo. - Obr.1. In: Zora východu. - Roč. 20, č. 2 (10.01.1979), s. 4.

Krátka informácia o histórii hradu.

POLLA, Belo

TURNIANSKE PODHRADIE (Košice-vidiek) - hrad - kaštieľ / Belo Polla. In: Hrady a kaštiele. Na východnom Slovensku. - Košice : Východoslovenské vydavateľstvo, 1980. - s. 155-156.

História Turnianskeho hradu, majitelia, popis kaštieľa.

18

STIBRÁNYI, Gustáv st.

A Tornai vár. [Turniansky hrad] / Gustáv Stibrányi st. - Fot.4. In: Hét. - Roč. 27, č. 5 (30.01.1982), s. 12-13.

História Turnianskeho hradu, Turnianskej stolice, legenda o vzniku hradu - ako Matej Bebek podaroval veľký nájdený drahokam kráľovi Belovi IV.

19

S 8004

ŽUDEL, Juraj

Turnianska stolica / Juraj Žudel. In: Stolice na Slovensku. - Bratislava : Obzor, 1984. - s. 151-154.

Vznik Turnianskej stolice, osídlenie, hospodárske pomery.

20

ls

Tip na víkend. Turniansky hrad / ls . In: Večer. - Roč. 19, č. 76 (17.04.1987), s. 2.

Historické zaujímavosti o hrade.

21

Rz 6558

ILLÉŠOVÁ, Zuzana

Hrady a kaštiele na východnom Slovensku. Regionálna výberová bibliografia / Zuzana Illéšová. - Košice : Krajská knižnica, 1989. - 177 s.

Bibliografia obsahuje záznamy o Turnianskom hrade.

22

ŠVK K IV. 156641

KRIŽANOVÁ, Eva - PUŠKÁROVÁ, Blanka

Turnianske Podhradie (okr. Košice - vidiek). Turniansky hrad v Turni nad Bodvou / Eva Križanová, Blanka Puškárová. In: Hrady, zámky a kaštiele na Slovensku. Turistický lexikón. - Bratislava : Šport, 1990. - s. 202-203.

História vzniku Turnianskeho hradu, opis hradu a okolia.

23

(cs)

Turniansky hrad. Z histórie hradov v našom okrese / (cs). In: Zora východu. - Roč. 31, č. 41 (17.10.1990), s. 3.

O Turnianskom hrade, o jeho histórii.

24

(görföl)

Torna vára. [Turniansky hrad] / (görföl) . - Fot.2. In: Hét. - Roč. 36, č. 9 (01.03.1991), s. 3.

Stručná história Turnianskeho hradu.

25

ŠVK K IV. 159693

SLIVKA, Michal - VALLAŠEK, Adrián

Turnianske Podhradie, okres Košice - vidiek (Mapa 34-126-B-b, 247:369 mm) / Michal Slivka, Adrián Vallašek. In: Hrady a hrádky na východnom Slovensku. - Košice : Východoslovenské vydavateľstvo, 1991. - s. 216-218.

Podrobný popis Turnianskeho hradu - jeho história, majitelia, rozvádzajú sa jednotlivé stavebné etapy hradu.

26

SZŐKE, József

Torna várának romjai [Zrúcaniny Turnianskeho hradu] / József Szőke. - Fot.1. In: Nap. - Roč. 4, č. 22 (01.06.1992), s. 44.

Stručná história Turnianskeho hradu.

27

Rz 6115

VARGA, Imrich

Turnianske Podhradie / Imrich Varga. In: Pohľad do histórie obcí okresu Košice - vidiek. - Košice : Metodické oddelenie školskej správy Košice III., 1995. - s. 179-185.

Krátká história obce Turňa nad Bodvou a Turnianskeho hradu.

28

FECSÓ, Pál

Turňa nad Bodvou. Bývalé župné sídlo : Ed. Malá vlastivedná knižnica, 37. č. [Kniha] / Pál Fecsó. - Komárno : Komárňanské tlačiarne, 1998. - 16 s.

Publikácia zachytáva dejiny obce Turňa nad Bodvou, jej osídľovanie, uvádza kultúrne pamiatky a taktiež podrobne sa venuje histórii Turnianskeho hradu.

29

FECSÓ, Pál

Torna. A volt megyei székhely.[Turňa nad Bodvou. Bývalé župné sídlo] : Ed. Honismereti kiskönyvtár, 37. szám. [Malá vlastivedná knižnica, 37. č.] [Kniha] / Pál Fecsó. - Komárom : Komáromi KT kiadó, 1998. - 16 s.

30

NEŠPOR, Jaroslav

Za hradmi oblasti Slovenského krasu. 2. V znamení rumenice turnianskej / Jaroslav Nešpor. - Fot.2. : obr.1. In: Krásy Slovenska. - Roč. 75, č. 9-10 (1998), s. 18-20. - Náčrt 2, Pokrač.

Stručné dejiny Turnianskeho hradu.

31

KUŠNIEROVÁ, Edita

Hrad Turňa / Edita Kušnierová. In: Pamiatky a múzeá. - č. 4 (1999), s. 22-23.

O histórii a súčasnom stave Turnianskeho hradu.

32

ŠVK K III. 189319

NEŠPOR, Jaroslav

Turniansky hrad. / Jaroslav Nešpor. In: Hrady a zámky na Slovensku. - Banská Bystrica : AB ART plus, 2001. - s. 130-131.

Z histórie Turnianskeho hradu.

JUHÁSZ, Attila

A tornai vár. [Turniansky hrad] / Attila Juhász. In: A tornai plébánia története. [Dejiny turnianskej farnosti]. - Kassa : PONT kiadó, 2002. - s. 10-11.

Pri opise Turne nad Bodvou ako jednej z obcí, ktorá patrí k turnianskej farnosti, sa spomína okrem pôvodu jej názvu, vzniku a zániku Turnianskej župy, aj Turniansky hrad, jeho stručné dejiny.

NEŠPOR, Jaroslav

Turniansky hrad / Jaroslav Nešpor. In: Za tajomstvami zrúcanín. Zv. 1. Zrúcaniny východného Slovenska. - Bratislava : Vydavateľstvo GU 100, 2003. - s. 131-134.

Autor sa zameriava na rozpis stavby Turnianskeho hradu podľa priloženého náčrtu pôdorysu hradu, taktiež sa venuje jednotlivým jeho vlastníkom. Prikladá dve stručné povesti - jednu o Eve, ktorá zo žiarlivosti zavraždila nápadníka svojej sestry Kataríny, druhú o Jánošíkovi, ktorý so svojou družinou ozbíjal aj turnianskych hradných pánov.

ĎURIČ, Igor

Hrady Slovenska. Turniansky hrad / Igor Ďurič. In: Národná obroda. - č. 181 (06.08.2004). - [Príl. Štýl, roč. 8 (2004), s.11. Fotogr. 2.]

Obsažný popis majiteľov, historických udalostí, ktoré sa odohrávali na Turnianskom hrade, až po jeho zánik.

NEŠPOR, Jaroslav

Turniansky hrad / Jaroslav Nešpor. In: Sprievodca po slovenských hradoch. - Banská Bystrica : AB ART press, 2004. - s. 139.

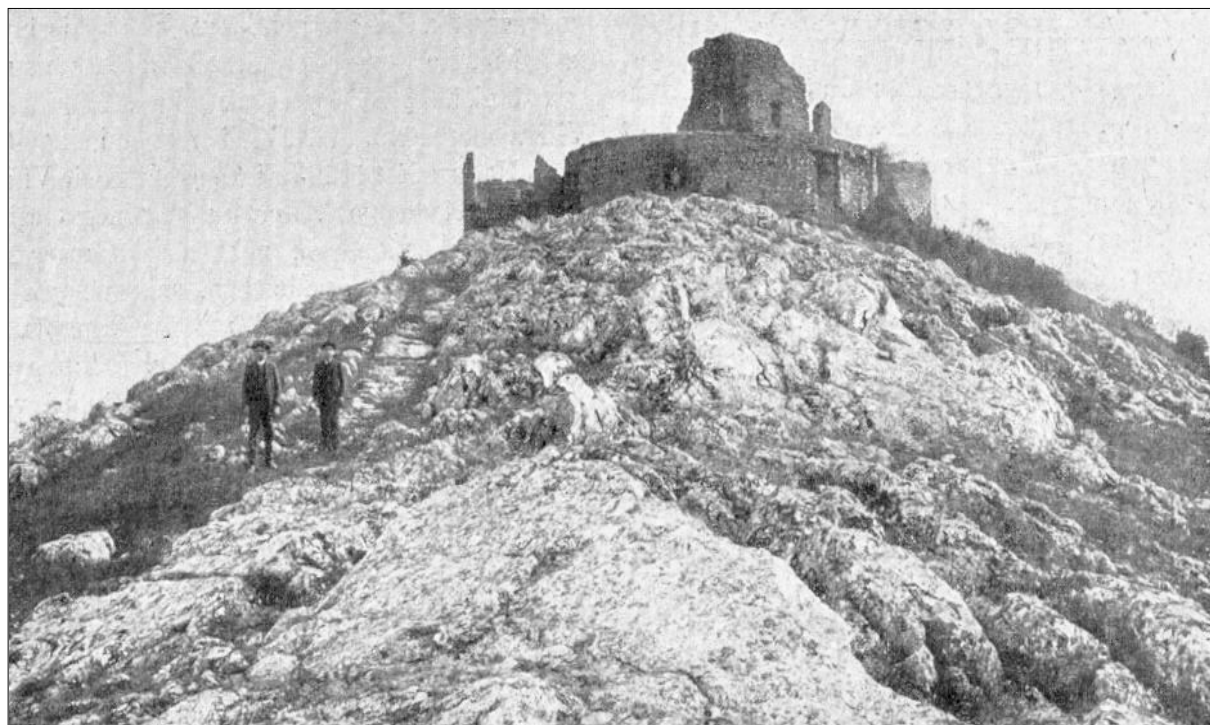
Stručná história Turnianskeho hradu, pôdorys hradu.

LÁZNIČKOVÁ, Marianna

Hrady na Slovensku / Marianna Lázničková. - Obr.1. : mp.1. In: Krásy Slovenska. - Roč. 82, č. 1-2 (2005), s. 38-43.

Do zoznamu hradov na Slovensku, ktoré sú chránené ako kultúrna pamiatka, je zaradený aj Turniansky hrad.

Pozri aj záznamy č.38, 39, 59, 74, 83 89, 101

Magyar lányok, XIX., 1913, č. 36, s. 149.

OBČIANSKE ZDRUŽENIE

Turniansky hrad... a čo ďalej?

.... Na Turnianskom hrade nebol nikdy vykonaný podrobný stavebno-historický, ani archeologický výskum. Bol síce predmetom záujmu historikov, ale väčšinou len ako časť určitého celku. Nachádza sa vo všetkých syntetických dielach o hradoch, ale ukazuje sa, že takýto rozsah pozornosti zďaleka nepostačuje.

Doterajšie poznatky na postup výstavby Turnianskeho hradu je potrebné doplniť, eventuálne zrevidovať a to na základe informácií zakódovaných v jedinečných a dosiaľ nad terénom, ale aj pod ním zachovaných nálezových situáciách či detailov stavieb.

Hrady svojou impozantnosťou a veľkoleposťou priťahovali už oddávna pozornosť širšej než odbornej verejnosti. Tieto hnutia (či dnes občianske združenia) vznikajú zväčša z čisto nesebeckých pohnútok... Grupujú sa v nich ľudia, ktorým nie je cudzia naša minulosť zhmotnená v konkrétnej pamiatke – hrade.

Občianske združenie CASTELLUM TORNENSIS PRO FUTURO vzniklo v r. 1999. Na jeho počiatku bola (a doteraz je) šľachetná idea – zachrániť Turniansky hrad. Na základe rokovaní s príslušnými štátnymi úradmi a odbornými organizáciami pristúpili k prvému kroku – odstráneniu náletových drevín. Turniansky hrad patrí medzi stredne veľké hrady, v porovnaní so Spišským je malý, v porovnaní so Slanským veľký. Poznanie jeho veľkosti umožňuje predstaviť si veľký kus práce odvedený na jeho vyčistení, ktoré bolo temer dokončené.

Už toto vyčistenie prinieslo plody v podobe nových nálezov architektúry. Ukázali sa murivá resp. prístavby, ktoré boli predtým úplne zakryté náletmi a preto unikali pozornosti odborníkov.

Problém nastal pri definovaní ďalších prác, ktoré by mali byť realizované. Predstavy občianskeho združenia a predstavy odbornej organizácie štátnej pamiatkovej starostlivosti – Pamiatkového ústavu sa zásadne líšili. Kým občianske združenie vychádzalo z projektu z r. 1991, pracovníci Pamiatkového ústavu z reality a predovšetkým z možností, ktorými občianske združenie disponuje.

Podľa projektu statického zabezpečenia z r. 1991 po odstránení náletov malo nasledovať vyčistenie hradného areálu od sutiny s následným statickým zabezpečením objektov. Odstránenie sutiny v prepojení s archeologickým výskumom chceli realizovať i členovia Občianskeho združenia. Ich predstavy boli pritom vskutku grandiózne. Sutina mala byť odstránená z interiéru a sčasti aj z exteriéru západnej delovej bašty, z tzv. starého paláca a z južnej bašty. V tomto zámere chýbala odpoveď na otázku: A čo potom?

Po odstránení sutiny dochádza k obnažovaniu murív, ktoré boli predtým chránené pred negatívnymi poveternostnými vplyvmi, odkrývajú sa nové

skutočnosti – nezriedka závažné statické poruchy, ktoré si vyžadujú okamžité riešenia (často finančne nákladné) a množstvo architektonických prvkov, ktoré si vyžadujú špeciálne ošetrovanie. Odstránenie suty ako dôsledok archeologického výskumu síce prinesie enormné množstvo poznatkov o hrade, ale súčasne bez následného statického zaistenia má za dôsledok urýchlenie deštrukcie objektu. Deštruuje potom nielen bývalá nadzemná časť, ale aj murivá, ktoré by inak boli relatívne bezpečne zakonzervované pod terénom. Ideálnou by bola situácia, keby občianske združenie získalo také množstvo finančných prostriedkov, ktoré by umožnilo po vykonaní výskumu realizovať statické zabezpečenie.

Avšak ako sa ukázalo – tadeto cesta nevedie. Občianske združenie totiž nedisponuje ani tak finančnými prostriedkami ako ochotnými rukami a kontaktmi.

Nakoniec, a ako sa zdá k obojstrannej spokojnosti, sa riešenie našlo. Na stretnutí všetkých zainteresovaných strán bolo dohodnuté, že v danom stave a za súčasných podmienok je pre hrad najprospešnejšie zabezpečenie statiky objektov prostredníctvom výdrevy. Dreveným pažením budú rozpažené otvory, podoprené murivá. Je to riešenie, ktoré už ukázalo svoje opodstatnenie na Čachtickom hrade.

Samozrejme, pri dnešnej situácii s niektorými neprispôsobivými občanmi, ale aj „tiežturistami“, ktorí si radi urobia na hrade ohník nám ostáva len dúfať, že drevené paženie nepodľahne túžbe po chvíli tepla alebo kúsku chutnej upečenej slaninky.

Marcela Ďurišová

In: Listy Košické, Roč. 2, č. 3 (2000), s. 12-13.

38

DUCHOŇ, Jozef

Ožije zabudnutý Turniansky hrad ? Alebo o tom, že zázraky sa plánujú ešte aj dnes / Jozef Duchoň. In: Košický večer. - Roč. 11 (32), (18.02.2000). - [Príl. Magazín, 5, č.7 (2000), s.4. Fot. 4.]

Vznik občianskeho združenia Castellum tornensis pro futuro (Pre budúcnosť Turnianskeho hradu). História vzniku Turnianskej župy, Turnianskeho hradu.

DUCHOŇ, Jozef

Ožije zabudnutý Turniansky hrad? Alebo o tom, že zázraky sa plánujú ešte aj dnes - dokončenie. / Jozef Duchoň. In: Košický večer. - Roč. 11 (32), (25.02.2000). - [Príl. Magazín, 5, č.8 (2000), s.4. Fot. 3.]

Majitelia Turnianskeho hradu, prestavba, rozšírenie areálu, rondelová dostavba opevnenia. Opis udalostí, ktoré sa odohrávali v okolí hradu, jeho postupný zánik. Pokusy o záchranu ruín pred úplným rozpadom.

MALÁK, Ladislav

Pri upratovaní nádvorí Turnianskeho hradu pracovalo 60 brigádnikov. /Ladislav Malák. In: Košický denník. - Roč. 2, č. 60 (13.03.2000), s. 7.

Prvé aktivity zakladateľov združenia Castellum tornensis pro futuro za realizáciu programu záchrany zručánin hradu.

MALÁK, Ladislav

Hviezdu šťastia Turnianskeho hradu vyvolal späť na oblohu človek. / Ladislav Malák. - Fot.1. In: Košický denník. - Roč. 2, č. 72 (27.03.2000), s. 11.

Na Turnianskom hrade sa konajú brigády organizované občianskym združením Castellum tornensis pro futuro. Ich cieľom je odstrániť stromy a kry na nádvorí hradu i na svahu pod jeho múrmi.

Občianske

Občianske združenie zachraňuje hrad. In: Slovenská republika. - Roč. 8, č. 139 (17.06.2000), s. 10.

Informácie Františka Škantára z Košíc, zakladateľa občianskeho združenia Castellum tornensis pro futuro o ďalších plánoch a činnostiach pri záchrane Turnianskeho hradu.

ĎURIŠOVÁ, Marcela

Turniansky hrad... a čo ďalej? / Marcela Ďurišová. - Fot.3, obr.1. In: Listy Košické. - Roč. 2, č. 3 (2000), s. 12-13.

Odborné stanovisko autorky článku z Pamiatkového ústavu Košice k činnosti občianskeho združenia Castellum tornensis pro futuro. Zároveň načrtáva riešenia, ktoré by sa mohli uplatniť pri záchrane a zakonzervovaní hradieb Turnianskeho hradu.

MALÁK, Ladislav

Už tretí rok prebieha záchrana vzácnnej pamiatky / Ladislav Malák. - Fot.3. In: Krásy Slovenska. - Roč. 78, č. 11-12 (2001), s. 10-11.

Hodnotenie činnosti občianskeho združenia Castellum tornensis pro futuro pri záchrane ruín Turnianskeho hradu.

©Ludmila Katová

LEGENDY

Boží súd na Turnianskom hrade odhalil vrahyňu

...Obyvatelia okolitých dedín pod ruinami Turnianskeho hradu počas života viacerých generácií strašili neposlušné deti, ukazujúc na ruiny hradu, turnianskou bielou paňou... Nepokojný duch Kristíny Bebekovej vraj dodnes blúdi počas temných nocí medzi ruinami hradu. Mnohí starší obyvatelia obce, ktorí majú pod hradom svoje vinice sa zaprisahali, že zreteľne počuli v noci ako hradná pani Kristína žalostne narieka. Možno to bol iba šibal vietor prehánajúci sa po výšinách, ale ktohovie?

Nazrime do tragického príbehu. Z hlbín dávnych stáročí sa nám vynára postava. Kristína Bebeková, panovačná, arogantná, s povahovou črtou vyvyšovať sa nad okolím. Za ňou kráča k hradnému opevneniu Katarína Bebeková, miernej a milej povahy, úplný opak svojej nevlastnej sestry. Kristína ovešaná zlatom a šperkami sa snaží urobiť dojem na častého host'a hradu Kelemena Dessewffyho, ktorý veľa času trávi na cestách medzi Košicami a Bolognou. V službách dominikánov sprevádza povozy s maľbami a miniatúrami, neraz sú to však aj peňažné zásielky, víno a vynikajúce sudy s košickým pivom. Dominikáni sú so službami Kelemena spokojní.

Keď Kelemen nebol práve na cestách, veľmi ochotne navštevoval Turniansky hrad. Aby zabránil rečiam, sprevádzala ho jeho sestra Uršuľa. Verejným tajomstvom bolo, že mladý muž, neskúsený v láske, je po uši zamilovaný do skromnej Kataríny. Kristína sa všemožne snažila prekaziť zámery rytiera Kelemena. Ženy vždy vedeli ako na to. Stávalo sa, že pri posedeniach v záhrade pod lipou sa hradnej panej odrazu zošmyklo rúcho a rytier celý červený v tvári zbadal belostné zvodné a koketné nôžky. Kelemen ju jemne odmietol. Ponúkla mu celé telo i zlatý poklad, ktorý zanechal jej otec František Bebek v pivnici hradu. Láska k fialôčke Katarínke však bola silnejšia. V Kristíne sa spenila bebekovská krv. Znenávidela Kelemena. Prisahala krutú pomstu. A krvavá dráma nedala na seba dlho čakať.

Chýr o svadbe na Turnianskom hrade dostal krídla. Začínali prípravy na svadbu. Katarínka a Kelemen prežívali neopakovateľné chvíle šťastia. Všetko mal pod taktovkou kastelán hradu Grúber. Vedel v tom chodiť, pretože ho neraz pozývali pri podobných udalostiach aj na susedné hrady, aby podľa jeho scenára prebiehali svadobné hostiny. Mladý Kelemen mal dobré styky s košickým cechom vinárov a pivárov. Pivní úradníci mesta si považovali za česť zásobiť svadobných hostí dostatkom penivého moku.

V jeden májový večer sedeli zamilovaní na lavičke v záhrade pod lipou a robili si plány do budúcnosti. Zrazu sa z húštiny nebadane vynorila postava v čiernom rúchu. Tí dvaja však nič nepočuli, nič nevideli, iba seba. Zjavenie sa priblížilo k lavičke a celou silou vrazilo nôž do Kelemenovho chrbta. Nešťastný mladík klesol k zemi. Katarínka vydesene skríkla a kľakla si k svojmu milému.

Kelemen jej dodýchal v náručí. Plakala, nariekala, volala o pomoc. Pribehla hradná stráž, služobníctvo a kastelán Grúber. Katarínka mala krvavé ruky. A Kristína ju pohotovo obvinila z vraždy. Zlostným hlasom rozkázala, aby stráž zavrela vrahyňu do temnice. Poslúchli ju neochotne. Nikto neveril, že by milá Katarínka bola schopná takéhoto strašného zločinu.

Kastelán Grúber bol muž rozumný a uvážlivý. Pochopil, že proti rozhodnutiu hradnej panej nič nezmôže. Keďže rytier Kelemen nebol len tak hocikto, pretože bol aj v službách košických dominikánov, presvedčil Kristínu, že vec sa musí riadne vyšetriť. Argument zabral a hradná pani viditeľne neochotne súhlasila. Na druhý deň ráno ešte pred východom slnka opúšťa hrad rýchly posol. Kráľ mal rozhodnúť o práve a spravodlivosti. Posiela na Turniansky hrad svojho nádorníka, ktorý disponuje plnými mocami. Prípad vraždy sa má uzavrieť v čo najkratšom čase. Kastelán na žiadosť nádorníka zvoláva všetkých, ktorí mali z rozličných dôvodov prístup na hrad. Ľudia z okolitých dedín po jednom vstupujú do siene, kde leží zavraždený rytier. Pristupujú ku katafalku s dýkou v ruke. Prejde tak sieňou asi sto ľudí, nič sa však nedeje. K milovanému bratovi pristupuje jeho sestra Uršula. S dýkou v ruke nad mŕtvym skladá prísahu. Ľudia netrpezlivo a s napätím čakajú, ako sa boží súd skončí. Nič sa však nestalo. Na rade je Katarínka. Pristupuje k svojmu milému s dýkou v ruke, všetci počujú slová prísahy o nevinnosti. Opäť sa nič nestalo. K mŕtvemu váhavo pristupuje hradná pani. Nerada tak činí, tvrdí, že také podozrenie voči nej je absurdné a hlúpe. Nádorník a kastelán však trvajú na skúške. Aj ľudia okolo začnú nahlas reptáť. Kristína s dýkou v ruke pristupuje k mŕtvemu. V tom z Kelemenovej rany sa pustí krv, ktorá začne kvapkať aj z vražednej zbrane. Boží súd vrahyňu usvedčil. Všetko je dokonané. Nádorný dáva pokyn strážii. Vojaci urobii niekoľko krokov k svojej panej. Tá však v strachu z výsledku božieho súdu si vráza ostrie do svojho tela...

Takýto smutný príbeh s tragickým epilógom si rozprávajú tí najstarší pamätníci v dedinách pod Turnianskym hradom. A mnohí prisahajú, že počas temných májových nocí videli na vlastné oči turniansku bielu pani, ako kvíli a narieka, pretože jej zlá duša nemôže nájsť pokoj a mier...

Ladislav Juhás

In: Košický denník Korzár, Roč. 7, č. 24 (30.1.2004), Príl. Pohoda, s. 7.

45

ZAKARIÁS, Sándor

Várregék. I.-II. kötet.[Povesti o hradoch. I. a II. zväzok] [Kniha] / Sándor Zakariás. - Kassa : Koczányi B. – Felsőmagyarország ny. 1904. - 1908

Jednou z povestí je i povesť o Kristíne Bebekovej spracovaná vo veršovanej podobe.

JESZENSZKYNÉ T., Irén

Rege a múltból. [Legenda z minulosti] / Irén Jeszenszkyne T. In: Magyar lányok. - Roč. 10, č. 19 (08.05.1904)

Táto pekná povesť je pre romantické dušičky mladých dievčat ako stvorená. Opisuje príbeh lásky Ilonky Kelecsényiovej, dcéry turnianskeho hradného pána a Bélu Horváthiho, syna hradného pána v Horváthi (dnešné Chorváty). Tieto dve panstvá oddeľovala od seba rieka Bodva, cez ktorú sa jedného daždivého dňa nevedela Ilonka prebrodiť so svojím koňom, takže ostala na strane panstva Horváthiovcov. Stretla sa s Bélom, ktorý ju pozval k sebe na hrad, aby ju uchránil pred búrkou. Ilonka sa však do neho beznádejne zaľúbila. Dvaja hradní páni však boli už dlhé roky znepriatelení, preto mladí mali strach, ako to prijmú ich rodičia. Ilonka veľmi ochorela, a tak musela pobudnúť na hrade dlhú dobu. Keď vyzdravela, prišiel si po ňu otec. Doma však naďalej chorľavela a blúznila a stále spomínala Bélu. Starý Kelecsényi nakoniec odhodil svoju pýchu i nenávisť, požehnal mladej dvojici a vystrojil im svadbu. (Voľne prerozprávany obsah legendy, ktorú poskytol p. Alexander Varga, prednosta Obecného úradu v Turni nad Bodvou).

MIKSZÁTH, Kálmán

Krasznahorka. [Krásna Hôrka] / Kálmán Mikszáth. In: Magyarország lovagvárai. [Rytierske hrady Uhorska]. - Budapest : Révai testvérek, [1921]. - s. 21-24.

V úvode povesti známy románopisec uvádza, že Turniansky hrad podľa legendy dal postaviť chudobný pastier Matej Bebek. Jedného dňa pri pasení oviec našiel zlatý poklad a veľký diamant. Diamant podaroval kráľovi Belovi IV. a ten mu dovolil, aby pre svoje ovce postavil na jeho pozemkoch sedem ovčínec. Bebek však postavil sedem hradov - Brzotín, Plešivec, Štítnik, Krásnu Hôrku, Sokolí Kameň, Szádvár a Turniansky hrad.

MÓRICZ, József

A tornai vár regéje [Legenda o Turnianskom hrade] / József Móricz. In: A Szádellői völgy regéi. [Povesti Zádielskej doliny]. Kassa környékének természeti szépségei III. rész. Torna és Mecenzéf vidéke. 4. füzet [Prírodné krásy okolia Košíc. 3. časť. Okolie Turne a Medzeva. 4. zošit] . - Kassa : Szent Erzsébet nyomda, [1930.] - s. 13-15.

Povesť o Kristíne Bebekovej.

MÓRICZ, József

A Cukorsüveg regéjének variánsa. [Jedna z legend o Cukrovej homole] / József Móricz. In: A Szádellői völgy regéi. [Povesti Zádielskej doliny]. Kassa környékének természeti szépségei III. rész. Torna es Mecenzéf vidéke. 4. füzet [Prírodné krásy okolia Košíc. 3. časť. Okolie Turne a Medzeva. 4. zošit]. - Kassa : Szent Erzsébel nyomda, [1930.] - s. 7-9.

Povešť o dcére turnianskeho hradného pána, ktorá sa zaľúbila do pastiera. Raz jej podaroval kvety, ktoré vraj rastú len na vrchu Cukrovej homole. Dovtedy prosíkala, kým jej neukázal cestu, ktorú poznal len on. Prišiel čas vydaja, ale ona vyhlásila, že len za takého mládenca pôjde, ktorý ju pobožká na vrchole Cukrovej homole. Prihlásil sa aj pastier, ktorému sa podarilo vyliezť za ňou a hradnému pánovi neostávalo nič iné, iba im požehnať. (Voľne prerozprávany obsah legendy).

MÓRICZ, József

A Tornai vár eredete. [Legenda o vzniku Turnianskeho hradu] / József Móricz. In: A Szádellői völgy regéi. [Povesti Zádielskej doliny]. Kassa környékének természeti szépségei III. rész. Torna es Mecenzéf vidéke. 4. Füzet [Prírodné krásy okolia Košíc. 3. Časť. Okolie Turne a Medzeva. 4. zošit]- Kassa : Szent Erzsébet nyomda, [1930.] - s. 13.

Ako Matej Bebek podaroval kráľovi Belovi IV. diamant a ten mu dovolil, aby na svojom pozemku postavil sedem ovčincov. Matej Bebek tak dal postaviť sedem hradov, medzi nimi aj turniansky.

DIENES, Adorján

Torna [Turňa] / Adorján Dienes. In: Regélő romok [Rozprávajúce ruiny]. - Rozsnyó : [Sajó - Vidék], [1935.] - s. 185-190. rozm.

Historická povesť o Bebekovcoch - o Františkovi, Imrichovi, Detreovi a Jurajovi.

52

KISSOVÁ, Rozália

Povešť o Turnianskom hrade. (Spracované podľa ústneho podania) / Rozália Kissová. In: Štátny majetok Moldava nad Bodvou 1946-1981. - Moldava nad Bodvou : Štátny majetok, 1981. - s. 17-19.

Povešť o Kristíne Bebekovej.

53

T 7305

SZOMBATHY, Viktor

Torna (Turniansky hrad) / Viktor Szombathy. In: Szál a rege várról várra. [Letí povest' z hradu na hrad]. Szlovákiai vármondák.[Povesti o hradoch na Slovensku]. - Bratislava : Madách, 1986. - s. 296-298.

Povešť o tom, ako kráľ Belo IV. po bitke pri Moháči utiekol a ukrýval sa v Zádielskej doline. Tam sa stretol s pastierom Bebekom, ktorý, aby ho trochu rozptýlil, mu rozprával príbehy a legendy o Zádieli. Neskôr, keď ho Bebek vyhládal a daroval mu drahokam, kráľ si spomenul, ako ho obveseľoval v krušných chvíľach a odstúpil mu turniansky vrch, aby tam postavil hrad.

54

STEJSKAL, Martin

Turňa nad Bodvou (Košice – venkov) Přízrak vražednice. [Přízrak vrahyne].In: Labyrintem tajemna aneb Průvodce po magických místech Československa. - Praha: Paseka, 1991. – s. 412.

O prízraku v ženskej podobe, ktorý za mesačných nocí kvíli v ruinách Turnianskeho hradu.

55

Rz 6167

STIBRÁNYI, Gustáv st.

A Cukorsüveg Tornai regéje. [Turnianska legenda o Cukrovej homole] / Gustáv Stibrányi st. In: Szádellői regék [Povesti zo Zádielu] A "Kilátó" különszáma , [s.l.] [1993]. - s. 3-4. rozm.

Povešť o Bebekovej dcére, hradného pána Turnianskeho hradu, ktorá sa zaľúbila do pastiera. Pastier mal na klobúku pripnutú zvláštnu rastlinu. Prezradil jej, že ju natrhal na vrchole Cukrovej homole...

SZOMBATHY, Viktor

Torna [Turňa] / Viktor Szombathy. - Obr.1. In: Száll a rege várról várra. [Letí povest' z hradu na hrad]. Szlovákiai vármondák II.Dél [Povesti o hradoch na Slovensku]. - Bratislava : Madách – Posonium, 1996. - s. 118-120.

Povest' o kráľovi Belovi IV. a Bebekovi - pastierovi.

JESENSKÝ, Miloš

Turnianska biela pani. Záhľadné bytosti a tajomné miesta / Miloš Jesenský. - Obr.1.In:Košický večer. - Roč. 8 (29), (17.01.1997), s. 5. - [Príl. Magazín, 2, č.3.]

O bielej pani na Turnianskom hrade. Hovorí sa, že ide o prízrak Kristíny Bebekovej, ktorá zo žiarlivosti prebodla milenca svojej sestry Kataríny a krivo ju obvinila z vraždy. Autor hovorí "Bielu paniu na Turnianskom hrade dokladá veľmi známy okultný jav bielej ženskej postavy v splývavých dlhých šatách. Tento jav bol pozorovaný na rôznych miestach Európy."

JESENSKÝ, Miloš

Na štyridsiatom kilometri biela pani. Podťte s nami krajom záhadných hradov a prízrakov (1) / Miloš Jesenský. In: Košický večer. - Roč. 9 (30), (10.07.1998) - [Príl. Magazín, 3, č.27, s.2.]

Povest' o Kristíne Bebekovej - Turnianskej bielej pani.

JESENSKÝ, Miloš

Turňa. Dejiny hradu. Biela pani turnianska. / Miloš Jesenský. In: Krajina zázrakov. Lexikón magických miest na Slovensku. - Košice : Agentúra K - Kristíny Rybárovej, 1998. - s. 190-191.

Krátka história Turnianskeho hradu a povest' o bielej panej, ktorej duch nenachádza v hrobe pokoj - prízrak Kristíny Bebekovej.

MAGYAR, Zoltán

Torna megyei népmondák [Ľudové povesti Turnianskej župy] [Kniha] / Zoltán Magyar. - Budapest : Osiris Kiadó, 2001. - 841 s.

Turnianska župa bola niekedy najmenšou župou Uhorska. Predstavuje však jedinečne zachovalé dedičstvo duchovnej kultúry. Povesti o Bebekovcoch, o nájazdoch tatárov, turkov, povesti o sv. Ladislavovi, kráľovi Belovi IV..., - to všetko sa traduje medzi ľuďom z pokolenia na pokolenie. Sú v nich zachytené všetky podstatné udalosti z histórie župy, aj keď majú niekedy znaky rozprávok.

61

(jmp)

Strašidlá, duchovia a démoni Slovensko neobchádzajú. Biela pani z Turne. / (jmp) . In: Sme. - Roč. 9, č. 14 (18.01.2001). - [Príl. Na cestách, 1, č.2, s.1.]

Po zrúcaninách Turnianskeho hradu zničeného kuruckými nájazdmi údajne dodnes blúdi duch Kristíny Bebekovej ako Biela pani...

62

JUHÁS, Ladislav

Príbeh lásky a nenávisti opradený tajomstvom. Alexander Krankila, potomok kastelána Turnianskeho hradu, žije v košickom paneláku. / Ladislav Juhás. - Fot.4. In: Košický večer. - Roč. 12 (33), č. 177 (13.09.2001), s. 6.

Obsiahly článok predstavuje kastelána Krankilu, ktorý vystupuje ako jedna z postáv legendy o Kristíne Bebekovej. Jeho potomok, Alexander Krankila, stráži tajomstvo Turnianskeho hradu....

63

KOLIVOŠKOVÁ, Elena

Literárny miestopis okolia Košíc [Regionálna bibliografia] / Elena Kolivošková. - Košice : Verejná knižnica Jána Bocatia, 2001. - 96 s.

Bibliografia obsahuje literárne pramene, v ktorých sú spracované povesti o Turnianskom hrade.

JUHÁS, Ladislav

Mlčanie ruín nad jasovskou skalou. Na poplašný zvuk zvona z Hrádku začali z podzemných kamenných siení vystupovať vojaci / Ladislav Juhás. In: Košický denník Korzár. - Roč. 7, č. 36 (13.02.2004). - [Príl. Pohoda, s.7. Fot. 1.]

Na vysokej skale nad Jasovom mali premonštráti kamennú pevnôstku - Hrádok. Mala varovať pred hroziacim nebezpečenstvom. V doline riečky Bodvy však bol aj strážcom bezpečných obchodných ciest. Medzi Hrádkom a Turnianskym hradom viedol po hrebeni pohoria chodník, po ktorom prebiehalo zásobovanie Turnianskeho hradu z Jasova. Úzky chodník sa stal miestom krvavých zrážok, až kým sa proti nim nepostavilo sedem statočných vojakov, ktorí lúpežníkov navždy umlčali.

JUHÁS, Ladislav

Boží súd na Turnianskom hrade odhalil vrahyňu / Ladislav Juhás. In: Košický denník Korzár. - Roč. 7, č. 24 (30.01.2004). - [Príl. Pohoda, s.7. Fot. 1.]

Prerozprávany príbeh o Kristíne Bebekovej.

MÁTÉ, László

Tornai vértő. [Rumenica turnianska] / László Máté. In: Új Szó - Vasárnap kiadás. - Roč. 22, č. 24 (16.06.1989), s. 12.

Poviedka s historickou tematikou z obdobia revolučných čias vzniku Slovenskej republiky rád v r. 1919, kedy boli 13 príslušníci maďarskej Červenej armády zavraždení v pivničných priestoroch bývalého župného domu v Turni nad Bodvou. Dej sa odohráva v okolí Turnianskeho hradu a v Turni nad Bodvou.

Pozri aj záznamy č. 3, 18, 34

TURNIANSKY HRADNÝ VRCH

67

Rz 1733

JURKO, A. - FERIANC, O. - ZMORAY, I.

Turniansky hradný vrch / A. Jurko, O. Ferianc, I. Zmoray. In: Ochrana prírody na východnom Slovensku. Chránené územia, prírodné výtvary, rastliny i živočíchy. - Košice : Východoslovenské vydavateľstvo, 1966. - s. 108.

Chránené nálezisko v katastrálnom území Turňa nad Bodvou.

68

RANDÍK, Aladár

Mapa turistických a prírodných zaujímavostí Slovenska. (I. Hrady) / Aladár Randík. - Mp.1. In: Krásy Slovenska. - Roč. 47, č. 1 (1970), s. 24-26.

o.i. Slanec a Turňa nad Bodvou.

69

DALMADY, Július

Z turnianskeho krasu / Július Dalmady. - Fot.2. In: Krásy Slovenska. - Roč. 48, č. 10 (1971), s. 468-469.

Opis Turnianskeho hradného vrchu, jeho fauny a flóry.

70

Sz 7374

MIHÁLIK, Štefan

Turniansky hradný vrch - chránené nálezisko / Štefan Mihálik. In: Chránené územia a prírodné výtvary Slovenska. - Bratislava : Príroda, 1971. - s. 83-84.

Územie Turnianskeho hradného vrchu predstavuje jednu z najcennejších floristických a faunistických lokalít, ktorá celkovým rázom zodpovedá skalnej stepi.

71

ROSOVÁ, Pavla

"Raj" chránený zákonom. Chránená krajinná oblasť Slovenský kras / Pavla Rosová. - Fot.1. : mp.1. In: Život. - Roč. 24, č. 3 (16.01.1974), s. 43.

Vysvetlenie pojmu chránená krajinná oblasť, rozsah a podmienky ochrany takejto oblasti, ktoré sú vyjadrené všeobecnými zákazmi a obmedzeniami.

72

STOCKMANN, Viliam

Prírodné čaro jedinečnej hodnoty / Viliam Stockmann. - Obr.5. In: Krásy Slovenska. - Roč. 55, č. 11 (1978), s. 499-501.

Podrobný informatívny príspevok o.i. o chránenom nálezisku Turniansky hradný vrch.

73

LAMAČ, Ján

Chránená krajinná oblasť Slovenský kras [Kniha] / Ján Lamač. - Bratislava : Obzor, 1990. - nestr.

Informačno - propagačný materiál.

74

HUMEŇANSKÝ, Štefan

Turniansky hradný vrch / Štefan Humeňanský. In: Východ. - Roč. 1 (38), č. 180 (03.08.1990). - [Príl. Víkend, č. 23, s.5.]

Opis Turnianskeho hradného vrchu a stručné dejiny Turnianskeho hradu.

75

Rz 5880

ČURIOVÁ, Helena – ŠÁROVÁ, Tatiana

Turniansky hradný vrch / Helena Čuriová, Tatiana Šárová

In: Prírodné podklady východného Slovenska: Výberová regionálna bibliografia. – Košice: ŠVK, 1995. – s. 212 – 213.

Bibliografia obsahuje stručný popis a záznamy informačných prameňov o národnej prírodnej rezervácii Turniansky hradný vrch.

76

Chránené

Chránené nálezisko Turniansky hradný vrch. In: Slovenský kras. Chránená krajinná oblasť - biosférická rezervácia. - Martin : Osveta, [1994.] - s. 426-427.

Charakteristika Turnianskeho hradného vrchu ako jednej z najvýznamnejších lokalít nielen v Slovenskom krase, ale i v republike. "Odtiaľto je známy endemit Slovenského krasu rumenica turnianska (Onosma tornense), ktorý opísal na začiatku 20. storočia maďarský botanik Sándor Jávorka (1883-1961)."

77

PAČAJ, Peter

Už ti zvonía, voňavý braček hlaváčik. Čo dnešní "Turci" pod hradom Turňa narobili / Peter Pačaj. - Fot.1. In: Košický večer. - Roč. 5 (26), č. 92 (13.05.1994), s. 6.

Kritické poznámky k devastácii vzácných rastlinných druhov na Turnianskom hradnom vrchu.

78

GORDON, László

Növényparadicsom a Gömör - Tornaí karszton. A tornaí Várdomb. [Rastlinný raj v gemersko - turnianskom krasi. Turniansky hradný vrch] / László Gordon. - Fot.1. In: Tücsök. - Roč. 8, 1997/98, č. 8, s. 7.

Význam ochrany Turnianskeho hradného vrchu.

79

ŠVK K V. 204483

ROZLOŽNÍK, Mikuláš

Ochrana Slovenského krasu v pôsobení správy CHKO BR / Mikuláš Rozložník. In: Výskum a ochrana prírody Slovenského krasu. Zborník referátov zo seminára uskutočneného pri príležitosti 25. výročia vyhlásenia chránenej krajinnej oblasti Slovenský kras. Hrádok pri Jelšave 23.-25.9.1998. - Banská Bystrica : Slovenská agentúra životného prostredia, 1999. - s. 21-26.

Rozbor činnosti Správy chránenej krajinnej oblasti - biosférickej rezervácie Slovenský kras, venovaný osobitne chráneným častiam prírody, pôvodného genofondu rastlinstva a živočíšstva.

80

BELEJ, Martin

Škrapové polia spestrujú planiny Slovenského krasu. Viažu sa na typické rastlinné a živočíšne spoločenstvá / Belej Martin . In: Košický denník Korzár. - Roč. 7, č. 105 (07.05.2004). - [Príl. Pohoda, s.15. Fot. 4.]

Cesta na Turniansky hrad vedie cez rozsiahle škrapové polia. Škrapy - skalky vystupujúce na povrch, ktoré neraz tvoria súvislé polia. Škrapové pole na Turnianskom hradnom vrchu leží na južnom úbočí Zádielskej planiny. Je národnou prírodnou rezerváciou s rozlohou 13,8 hektára.

Pozri aj záznam č. 35

FLÓRA A FAUNA

Rumenica turnianska

(lat. *Onosma tornensis* Jáv.)

Trváca bylina s červenohnedým koreňom. Byľ asi od polovice riedko rozkonárená, celá porastená štetinatými, odstávajúcimi chlpmi. Tieto chlpy vyrastajú z hviezdovitých štetinatých bradavíc (dobrý poznávací znak).

Prízemné listy čiarkovito kopijovité, náhle k báze zúžené. Byľové listy sú vajcovito kopijovité, alebo široko čiarkovité (zvlášť v hornej polovici konárov). Kvety sú krátkostopkaté, v riedkych listnatých závinkoch. Kalich je zvonkovitý, delený až k báze v čiarkovito kopijovité lístky.

Koruna kvetu je rúrkovitá, citrónovožltá,

skoro dvakrát taká dlhá ako kalich. Kvitne od začiatku júla (niekedy i konca júna) do polovice augusta.

Rumenica turnianska je endemitom Slovenského (Turnianskeho) krasu. Vyskytuje sa okolo zrúcanín hradu a vo väčšom počte i nad Drieňovskými kúpeľami. Jej výskyt zaznamenali v blízkom pohraničnom páse i na maďarskom území (Dolný vrch). Zásluhou veľkej popularity boli jedince populácie z okolia zrúcanín Turnianskeho hradu početne veľmi zdecimované (zber do herbárov). V odľahlejších, menej známych turnianskych enklávach drieňovskej časti Slovenského krasu sa vyskytuje preto častejšie. Tu je zasa vážne ohrozená opakovaným zalesňovaním borovicou čiernou.

Teplomilný druh, ktorý vznikol dávnejšie, pravdepodobne z okrajových populácií rumenice nepravej. Rastie v zárastoch kostráv a ovsíka (*Festuco – Brometea*). Podľa predbežných pozorovaní najčastejšie v spoločenstvách ostrice nízkej (asociácia *Caricetum humilis*) na plytkých rendzinoidných pôdach.

Je zaradená medzi ohrozené a miznúce druhy slovenskej flóry. Jej pestovanie a udržiavanie v botanických záhradách je nanajvýš aktuálne. Okrem toho bude potrebné vyhlásiť ďalšie náleziská za prísne prírodné rezervácie, resp. chránené lokality.

In: Chránené rastliny Slovenska. Bratislava, ČSTK – Pressfoto, 1981.

81

Uprostred

Uprostred leta... - Obr.1. In: Východoslovenské noviny. - Roč. 21, č. 235 (06.10.1972), s. 4.

Výskyt rumenice turnianskej na Turnianskom hradnom vrchu.

82

ČERNÝ, R.

Státní přírodní rezervace Turňa nad Bodvou. / R. Černý. - Obr.2. In: Živa. - č. 2 (1974), s. 78.

Výskyt jašteričky zelenej, užovky obojkovej a ropuchy obecnej.

83

BISTIKA, V.

Turniansky hrad / V. Bistika. - Obr.1. In: Kamarát. - Roč. 9, (18.04.1977), s. 5. Údaje z histórie hradu. Na svahoch hradného vrchu rastie rumenica turnianska, ktorá patrí k chráneným rastlinám. Významný je aj výskyt vzácnej zeleno a žltosfarbenej jašterice.

84

MAGIC, Dezider - BOSÁČKOVÁ, Eva

Rumenica turnianska / Dezider Magic, Eva Bosáčková. In: Atlas chránených rastlín. - Bratislava : Obzor, 1978. - s. 194-195.

Opis rumenice turnianskej doplnený farebnou fotografiou.

85

KARASOVÁ, Emília

Chránme prírodné klenoty / Emília Karasová. In: Východoslovenské noviny. - Roč. 28, č. 88 (13.04.1979). - [Príl. Východoslovenských novín, č. 15, s.4. Obr. 2.]

Popis a výskyt vzácných druhov rastlín vyskytujúcich sa na území Slovenského krasu - kandíka obyčajného a rumenice turnianskej.

Chránené

V. 937

Chránené rastliny Slovenska. 9 príloh so 102 obrázkami.

VI. Rastliny skál, skalnatých a sprašových stepí. 10. Rumenica turnianska. *Onosma tornensis* Jáv. [Kniha]. - Bratislava : Vydavateľstvo ČSTK - Pressfoto, 1981.

Opis tohto vzácného endemitu, ktorý je zaradený medzi ohrozené a miznúce druhy slovenskej flóry.

TROJAN, Štefan - GORDON, Ladislav

Vzácná flóra rezervácie Turniansky hradný vrch / Štefan Trojan, Ladislav Gordon. - Fot.1. In: Mladý prírodovedec. - Roč. 23, č. 1 (1981), s. 14-15.

Popis vegetácie, vzácne druhy, ekológia.

RANDUŠKA, Dušan - KRIŽO, Milan

ONOSMA TORNENSE Jáv. Rumenica turnianska / Dušan Randuška, Milan Križo. In: Chránené rastliny. - Bratislava : Príroda, 1983. - s. 278 a 288-289.

"Onosma je grécky názov rastliny. Skladá sa z dvoch gréckych slov: onos - somár a osme - vôňa, druhový názov je latinským označením miesta výskytu."

-milicky-

A várrom védelmében (V záujme ochrany zrúcanín hradu) / -milicky- . - Obr.3. In: Nő. - Roč. 34, (23.07.1985), s. 24.

Krátko o histórii Turnianskeho hradu, chránenej rastline *Onosma tornensis* a peknom výhľade na Zádielsku dolinu.

LACZA, Tihamér

Tornai vértő [Rumenica turnianska]. *Onosma tornensis* JÁV / Tihamér Lacza. - Fot.1. In: Hét. - Roč. 30, č. 35 (30.08.1985), s. 24.

Podrobná botanická charakteristika rastliny, ktorá sa nachádza u nás jedine v Slovenskom krase v dĺžke približne 10 km. Je chránenou rastlinou.

PONEC, Jozef

Turniansky hradný vrch / Jozef Ponec. In: V stepiach Slovenska. - Bratislava : Mladé letá, 1989. - s. 134-141.

Charakteristika Turnianskeho hradného vrchu, opis flóry a fauny - najmä rumenice turnianskej - vzácného endemitu a jašterice múrovej (*Lacerta muralis*). "Nenápadná rumenica turnianska bola na tomto mieste známa už okolo roku 1860, avšak pod mylným názvom (*Onosma stelullata*). Iba o pol storočia neskôršie sa zistilo, že ide o celkom neznámy druh a vtedy dostala meno podľa náleziska - tornense."

GORDON, László

A fensíkok virágai. VII. Tornai várdomb [Kvety planín. VII. Turniansky hradný vrch.] / László Gordon. - Obr.5. In: Hét. - Roč. 35, č. 2 (12.01.1990), s. 8-9.

Výskyt vzácných rastlinných druhov na Turnianskom hradnom vrchu.

KHOLOVÁ, Helena

Život v pustých hradoch. / Helena Kholová. - Obr.7. In: Čs. svět. - Roč. 45, č. 6 (1990), s. 23-25.

Turniansky hrad ako národná kultúrna pamiatka. Flóra a fauna v ruinách hradu.

KARASOVÁ, Emília - ROZLOŽNÍK, Mikuláš

Rumenica turnianska. *Onosma tornense* Jávorka / Emília Karasová, Mikuláš Rozložník. In: Rastú okolo nás. Výber zvláštností z rastlínstva Slovenského krasu. - Prešov : Stredisko štátnej ochrany prírody, 1992. - s. 31.

Stručný opis rumenice turnianskej dopĺňa náčrt charakteristických častí rastlín, mapa rozšírenia v oblasti a farebný obrázok.

95

Sukcesia

Sukcesia stepných a lesostepných biotopov a jej možný vplyv na denzitu a aktivitu jašterice zelenej (*Lacerta viridis*) . In: Natura Carpatica. - Košice : Východoslovenské múzeum, 2000. - s. 149-152.

Štúdia o výskyte jašterice zelenej na Turnianskom hradnom vrchu.

96

Vplyv

Vplyv vonkajších faktorov na zmeny dennej a sezónnej aktivity jašterice zelenej (*Lacerta viridis*) v prírodných podmienkach. In: Natura Carpatica. - Košice : Východoslovenské múzeum, 2000. - s. 95-100.

Štúdia o spôsobe života jašterice zelenej na Turnianskom hradnom vrchu.

97

BELEJ, Martin

Rastie v okolí Turnianskeho hradu a nikde viac. Rumenica turnianska je jedným z troch najvzácnejších slovenských endemitov / Martin Belej . - Fot.2. In: Košický denník Korzár. - Roč. 4, č. 124 (31.05.2001), s. 4.

Vzácná rumenica turnianska - jej výskyt, opis a potreba ochrany.

©Ľudmila Katová

TURISTIKA

98

ŠVK K II. 181240

MÓRICZ, József

Kassa környékének természeti szépségei. III. rész: Torna és Mecenzéf vidéke 3. füzet.[Prírodné krásy okolia Košíc. 3. časť: Okolie Turne a Medzeva. 3. zošit]/ József Móricz - Kassa : Szent Erzsébet nyomda, 1921. - s. 12-13.

Malý turistický sprievodca, opis krás prírody okolia Turnianskeho hradu, jeho história, opis pôdorysu hradu. ..."Po ceste na hrad zreteľne vidíme hlboké, do skaly vyryté koľaje. Zrejme tu zostali po železom obitých kolesách panských vozov. Dá sa usúdiť, že niekedy tu bola veľmi čulá premávka. Kočiš však musel byť veľmi obratný, aby udržal kone. Stačilo malé zaváhanie, alebo zakopnutie koňa a voz by sa bol určite zrútil do hĺbk..."

99

(jh)

Chatky pre turistov / (jh) . In: Východoslovenské noviny. - Roč. 19, č. 118 (21.05.1970), s. 1.

Pod Turnianskym hradom pri hostinci čakajú na záujemcov chatky, ktoré im majú slúžiť v turistickej sezóne.

100

E 2838

HAJDUCH, Ján

Slovenské hrady [Kniha] / Ján Hajduch. - Martin : Osveta, 1972. - [240 s. + 16 s. + 16 s.]

Obrazová publikácia. Turniansky hrad fotogr. č. 201, č. 202.

101

KARASOVÁ, Emília

Turniansky hrad a jeho okolie. Poznávajme svoj kraj. / Emília Karasová. In: Východoslovenské noviny. - Roč. 37, č. 153 (01.07.1988). - [Príl. Magazín, č. 26 (1998), s.7.]

História Turnianskeho hradu, chránené nálezisko Turniansky hradný vrch. Odporúčania pre turistov, ako sa majú správať na chránenom území.

102

KÁLLAY, Karol

Turniansky hrad / Karol Kállay. In: Slovenské hrady. - Bratislava : Ikar, 2003. - s. 12-13.

Fotografia Turnianskeho hradu od známeho slovenského fotografa Karola Kállaya.

103

čer

Turniansky hrad. Tip na víkend. / čer . In: Košický večer. - Roč. 11 (32), č. 186 (29.09.2000). - [Príl. Magazín, 5, č. 39 (2000), s. 21.]

Pozvánka pre turistov na návštevu Turnianskeho hradu.

104

Rz 6804

BARTÓK, Ladislav

Turňa a okolie = Torna és környéke = Turňa and its Surroundings = Turňa und Umgebung [Kniha] / Ladislav Bartók. - Košice : JES agentúra, 2000. - nestr.

Propagačný materiál - reprezentatívny katalóg, ktorý prináša informácie o.i. o Turnianskom hrade, základné údaje o ňom a očarí nás fotografiami od Alexandra Jirouška.

105

Putujte

Putujte so Stopom po slovenských hradoch, zámkoch a kaštiel'och. Turňa. Michalovce. Slanec. Sokol' (Košický hrad). In: Stop. - Roč. 31, č. 21 (2001), s. 43-44.

Informácie o Turnianskom hrade pre turistov.

106

čer

Turniansky hradný vrch. Tip na víkend / čer . In: Košický večer. - Roč. 12 (33), č. 86 (04.05.2001). - [Príl. Magazín, 6, č. 18 (2001), s.15.]

Základné informácie o národnej prírodnej rezervácii Turniansky hradný vrch.

107

(las)

Ekotábor priateľov Zeme začína už tento víkend./ (las). In: Košický denník Korzár. - Roč. 5, č. 163 (16.07.2002), s.3.

Letný ekotábor organizuje Spoločnosť priateľov Zeme v Turni nad Bodvou. Na programe je aj nočný výlet na Turniansky hrad. Hlavnou náplňou je problematika ochrany životného prostredia.

108

GOMOLČÁK, Matúš

Ak tento týždeň prenocujete pod holým nebom, uvidíte meteorický roj. Turniansky hrad a Zádielska dolina. / Matúš Gomolčák. In: Košický denník Korzár. - Roč. 6, č. 185 (12.08.2003), s.10.

Tip na výlet na Turniansky hrad a do Zádielskej doliny.

109

čer

Hradná stráň. Výlet za krásami v okolí Košíc / čer . In: Košický večer. - Roč. 15 (36), č. 78 (23.04.2004), s. 7.

Pozvánka na pešiu túru na Turniansky hrad.

© Ivan Bistika

HRAD - predaj

110

Už

Už istý čas existuje u nás možnosť kúpy hradu, zámku či kaštieľa. In: Žurnál Rádia TWIST 1.4.2002 o 18.00 hod. - (2002).

Informácia o tom, že vlastnícke vzťahy, týkajúce sa parcely, na ktorom leží Turniansky hrad, nie sú vysporiadané.

111

Turniansky

Turniansky hrad a hrad Slanec čakajú na kupcov !. - Fot.1. In: Košický denník Korzár. - Roč. 5, č. 65 (18.03.2002), s. 4.

Informácia o tom, že na webovej stránke Pamiatkového ústavu je ponuka slovenských hradov, vrátane Turnianskeho hradu, na predaj.

112

JANČURA, Vladimír

Nekúpite si hrad? Aj za korunu. / Vladimír Jančura. In: Pravda. - Roč. 13, č. 149 (30.06.2003), s. 1 a 3.

Záujem o kúpu hradov niekedy bránia majetkoprávne problémy. Pre nevyrovnané vlastnícke vzťahy musel Pamiatkový úrad vyradiť zo svojho katalógu aj Turniansky hrad.

KURIOZITY

113

Kuriózna

Kuriózna krádež na východe Slovenska. In: Žurnál Rádia TWIST 15.3.1999 o 12.00 hod. - (1999)

Pokus o krádež obrazu významného slovenského maliara Janka Alexyho s názvom Turniansky hrad – 15. storočie, ktorý ako časť inventára visel v čakárni na železničnej stanici Turňa nad Bodvou.

114

(juk)

Esküvő a tornai vár romjai közt. [Sobáš medzi ruinami Turnianskeho hradu]. A helyi polgármester a biztonság kedvéért a belügyminisztériumtól is "eligazítást" kért. [Miestny starosta si pre istotu vypýtal aj "usmernenia" z ministerstva vnútra]. / (juk) . In: Új Szó. - Roč. 55, č. 164 (17.07.2002), s. 1.

Prípravy na sobáš na Turnianskom hrade.

115

ZŠ Turnianska 10

Bratislava –Petržalka

Škola sa nachádza v časti Petržalky, v ktorej sú ulice pomenované podľa hradov a zámkov na Slovensku. Jedným z týchto hradov je Turniansky hrad (z jeho názvu je odvodený názov ulice aj školy).

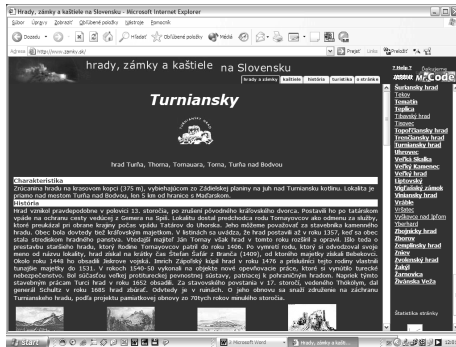
www.zstuba.edu.sk

V zbierke rukopisov Knižnice Maďarskej akadémie vied v Budapešti sa nachádza pod číslom Ms 4409 kolekcia 219 akvarelov, ktoré daroval akadémii v roku 1868 gróf Ján Waldstein (1809-1876). Autorom akvarelov je rakúsky krajinár Thomas Ender (1793-1875), ktoré namal'oval na severnom a severovýchodnom území Uhorska a v horách Haliča, na území dnešného Slovenska, čiastočne Poľska, Ukrajiny a Maďarska.

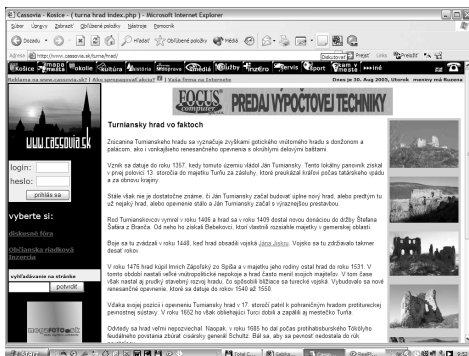
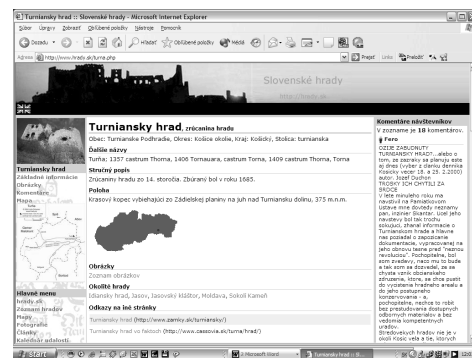
Medzi akvarelmami sa nachádza aj obraz – Zrúcanina Turnianskeho hradu, ktorého veľkosť je 298 x 458 mm. (Vid' úvod bibliografie)

WEBOVÉ STRÁNKY

◀ www.zamky.sk
www.zamky.sk/turniansky/index.htm

www.hrady.sk ▶
www.hrady.sk/turna.php

◀ www.cassovia.sk
www.cassovia.sk/turna/hrad/

www.zstuba.edu.sk
www.zstuba.edu.sk/hradturna.htm

www.pamiatky.sk

www.mazanik.sk

Menný register

(zoznam mien s uvedením poradových čísiel bibliografických záznamov a strán)

- Alexy, Janko 113
Bartók, Ladislav 104
Bebek, Detre 51
Bebek, František, s. 15, 51
Bebek, Imrich 51
Bebek, Juraj 51
Bebek, Matej, 18,47,50,53,56
Bebeková, Kristína 3,s.15,45,48,52, 55,57-59,61,65
Bebeková Katarína s.15
Bebeková , Uršul'a s.1
Bebekovci 60
Belej, Martin 80, 97
Belo IV s.1,18,47,50,56,60
Bešeň, Pavol s.1
Bistika, V. 83
Bosáčková, Eva 84
Czobor, Béla 2
(cs) 23
čer 103,106,109
Černý, R. 82
Čuriová, Helena 75
Dalmady, Julius 69
Dessewffy, Kelemen s.15
Dessewffyová, Uršula s.15
Dienes, Adorján 51
Duchon, Jozef 38,39
Ďurič, Igor 35
Ďurišová, Marcela 43, s.12
Ender, Thomas s. 35
Fecsó, Pál 28,29
Ferdinand I. s.1
Ferianc, O. 67
Fiala, Andrej 5
Fialová, Hilda 5
Gomolčák, Matúš 108
Gordon, Ladislav (László) 78,87,92
(görföl) 24
Grúber s.16
Hajduch, Ján 100
Horváthi, Béla 46
Horváth, Gašpar s.1
Humeňanský, Štefan 74
Ičo, Tibor 16
Illéšová, Zuzana 21
Jánošík 34
Janota, Ľudovít 3
Jávorka, Sándor 76
Jančura, Vladimír 112
Jesenský, Miloš 57,58,59
Jeszenszkyné T., Irén 46
Jiroušek , Alexander 104
(jh) 99
(jmp) 61
Juhász, Attila 33
Juhász, Ladislav s. 16, 62,64,65
(juk) 114
Jurko, A. 67
Kállay, Karol 102
Karasová, Emília 85,94,101
Keglevics, Mikuláš s.1
Kelecsényiová, Ilonka 46
Kholová, Helena 93
Kissová, Rozália 52
Kolivošková, Elena 63
Konček, Emil 6
Kovalčík, J. 13
Krankila (kastelán) 62
Krankila, Alexander 62
Križo, Milan 88
Križanová, Eva 22
Kušnierová, Edita 31
Lacza, Tihamér 90
Ladislav (svätý) 60
Lamač, Ján 73
(las) 107
Lázničková, Marianna 37
ls 20
Ľudovít I. s.1
Magic, Dezider 84

Magócsi, Gašpar s.1
Magyar, Zoltán 60
Malák, Ladislav 40,41,44
Máté, László 66
Mihálik, Štefan 70
Mikszáth, Kálmán 47
-milicky- 89
Miškovský, Viktor 1
Móricz, József 48,49,50,98
Móriczová, Anna s.1
Móriczová, Barbora s.1
Nešpor, Jaroslav 30,32,34,36
Pačaj, Peter 77
Pisoň, Štefan 14
Pogrányi –Nagy, Félix 3a
Polla, Belo 4,7,17
Ponec, Jozef 91
Puškárová, Blanka 22
Randík, Aladár 68
Randuška, Dušan 88
Rosová, Pavla 71
Rozložník, Mikuláš 79,94
Schop, Henrich s.1
Schultz, s.2
Slivka, Michal 25

Sokolský, Bartolomej 9,10,11
Stejskal, Martin 54
Stibrányi, Gustáv st. 18,55
Stockmann, Viliam 72
Szombathy, Viktor 53,56
Szőke, József 26
Šafár Silvester s.1
Šafár Štefan s.1
Šárová, Tatiana 75
Škantár, František 42
Tekus s.1
Thorna, Egid de s.1
Thorna, Ján de s.1
Thorna, Ladislav de s.1
Trojan, Štefan 87
Vallašek, Adrián 25
Varga, Alexander 46
Varga, Imrich 27
Vindiš, Imrich 4,7
Waldstein, Ján s. 35
Zakariás, Sándor 45
Zápoľský, Imrich s.1
Zmoray, I. 67
Žudel, Juraj 19
Žigmund (Luxemburský) s.1

POUŽITÁ LITERATÚRA

Rz 6984

BODNÁR, Mónika – RÉMIÁS, Tibor. *Tanulmányok a Bódva – völgye múltjából. [Štúdie z minulosti údolia Bodvy]*. Putnok : Gömöri Múzeum és Baráti Köre, 1999. 806 s.

A 3884

Encyklopédia Slovenska – VI. zväzok. T – Ž. Bratislava: Veda, 1982. 774 s.

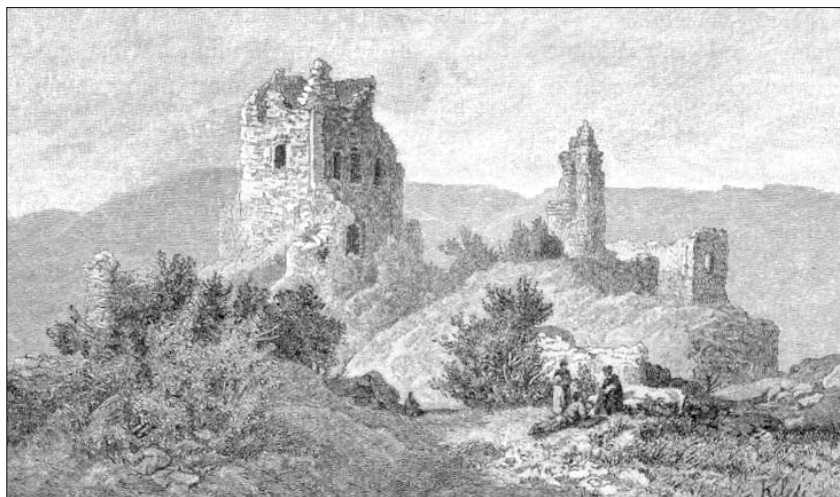
RÉMIÁS, Tibor. *Torna vármegye és társadalma 18.-19. századi források tükrében [Sociografia Turnianskej župy v zrkadle informačných prameňov 18.-19. storočia]*. Bódvaszilás - Miskolc : Herman Ottó Múzeum, 2002. 431 s.

SZIKLAY, János – BOROVSZKY, Samu. *Magyarország vármegyéi és városai. [Župy a mestá Uhorska] : Abauj – Torna Vármegye és Kassa. [Abovsko – turnianska župa a Košice]*. Budapest : Apollo, 1896.

Bibliografické ročenky okresu Košice-vidiek 1969-1992

Regionálna databáza Košice okolie

Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képen VI., II.rész, Budapest 1900

© Vladimír Stárka, 1956

© Ľudmila Katová, 2002

Najstaršie jadro súčasnej zrúcaniny – hranolová veža v premenách času.

TURNIANSKY HRAD
Regionálna bibliografia

Autor: Mgr. Gabriela Nagyová

Vydala: Verejná knižnica Jána Bocatia Košice

Technický redaktor: PhDr. Jana Amrichová

Zodpovedný redaktor: PhDr. Klára Kernerová

Fotografia na obálke: Róbert Sándor (fotograf Košického denníka Korzár)

Úprava: Ján Šimko

Tlač: Harlequin s.r.o., Košice

Náklad: 150

Počet strán: 40

ISBN 80 - 88687 - 23 - 3